

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Dominicæ Sexagesimæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

Tanto itaque sollicitiores simus ad bona opera, quo an electi sumus, nescimus. Dominus noster Iesus Christus illuminet & inflammet corda nostra quo semper solliciti maneamus, ne quid, quod diuinæ suæ maiestatis offendat oculos, admittamus: largiente id nobis eodem Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA IN SEXAGESIMA, EPI-
stola B. Pauli Apostoli, II. Corinth. XI.

Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim, si quis vos in seruitutem redigit, si quis deorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos cedit, secundum ignorantiam dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet (in insipientia dico) audeo & ego. Hebraei sunt & ego. Israhelita sunt, & ego. Semen Abrahae sunt, & ego. Ministri Christi sunt, & ego (ut minus sapiens dico) plus ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ternasfragium feci, nocte & die in profundo maris fui: in itineribus saepe: periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore & arumna, in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs multis, in frigore & nuditate. Præter illa que extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vrer? Si gloriari oportet, quæ infirmitatis mea sunt, gloriabor. Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi scit, qui est benedictus in secula, quod non mentior. Damasci prepositus gentis Areta regis, custodiebat ciuitatem Damascenorum, ut me comprehenderet. Et per fenestram in sporta demissus sum per murum: & sic effugi manus eius. Si gloriari oportet, non expedit quidem. Veniam autem ad visiones & reuelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit) raptum huiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem (sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit) quomiam raptus est in paradysum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor, pro me autem nihil, nisi in infirmitatibus meis. Nam etsi voluero gloriari, non ero insipiens. Veritatem enim dicam, parco autem, ne quis me existimet supra id, quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mea angelus Satanae, qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet a me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.

CVM à Corinthijs Paulus ad tempus propter prædicationem, & aliarum Ecclesiarum confirmationem discessisset, subintrarunt quidam interea pseudoapostoli, qui Corinthijs legem, puta circumcissionem, & sabbatum, & huiusmodi ad Christum conuersis necessario obseruanda prædicabant. Quo autem magis reciperentur, gloriabantur commendantes seipsos, & Apostolo derogantes, dicentes cum verum non esse Apostolum, qui cum Christo non ambulasset, nec in vita eius certus Apostolus institutus fuisset, & hoc modo ab Apostolo Corinthios ad se trahebant, pellentes eos in errorem de obseruatione legalium. Eam ob rem contra subdolos horum pseudoapostolorum gloriaciones ad seducendum instructas, cogebatur Apostolus quoque seipsum commendare, ac quanta pro veritate Euangelicæ prædicationis pertulerit, ad Corinthiorum referre ædificationem. Dicit igitur: Libenter sufferis insipientes, quia inaniter gloriantes sustinetis. Cum ergo mihi quoque, licet verè, sit gloriandum ad vestram utilitatem, non minus me puto sustinebitis, quam pseudoapostolos, nec agrè audietis, si quid in vestram dixerò ædificationem, quod nostram sonet laudem. Libenter enim sustinetis insipientes (quod mirum est) cum sitis ipsi sapientes. Aut per ironiam: Insipientes toleratis per mansuetudinem, propterea quod viri estis vos sapientes, hoc est, maximè insipientes. Sustinetis enim, si quis in seruitutem vos reducere nititur legis, aut si quis in vos tanquam in seruos dominatum sibi vendicat. Si quis vestra tollit, rapit, deuorat, aut consumit, cum ego vobis parcens, nihil à vobis vel Euangelij causa volui accipere. Sustinetis quoque si quis vestra in modum accipit, quem pascendum fouet. Si quis extollitur, nobilitatem præstantiamque iactans, quod natus sit de semine Abraham, & huiusmodi. Si quis in faciem vos cædit, manifestam vobis coram obijciens improprij contumeliam, contemnens vos quod carnaliter non estis circumcisi, sed idola olim colueritis. In omnibus his taxat pseudoapostolos Iudæos. Hos autem vos dico sustinere secundum ignobilitatem, propterea quod ignobiliores vos ducitis, vt pote qui idola coluistis, & ex gentibus ad fidem venistis, quam illos pseudoapostolos, qui ex circumcissione se iactant, quasi nos veri Apostoli infirmi fuerimus, & impotentes simili modo gloriari in hac parte de nobilitate generis Hebræorum, de lege & circumcissione.

Quomodo
Apostolus
se se lauda-
uerit.

Dico autem hoc in insipientia, quia sapientis est viri inaniter non laudare seipsum. Obserua tamen quod Paulus neque insipienter neque inaniter, sed ex charitate & veritate, necessariòque ad reducendos ab errore deceptos seipsum laudauerit. Ideò ait, quamuis sapientiæ non sit ita loqui: In quo tamen quis pseudoapostolorum audet, vel de genere, vel de prædicatione, vel de labore, vel de donis Dei, se aut laudare, aut iactare, audeo & ego qui non villior, aut, atque ipsi, non minus insignis sum. Hebræi sunt (hoc enim est quod iactant) & ego Hebræus sum. Israelita sunt, & ego Israelita sum. Semen Abraham sunt, & ego sum. Ministri Christi sunt, iuxta apparentiam & eorundem fictionem, & ego verus minister sum. Vt minus
sapient

sapiens dicam (propterea quod non deceat, ut alicui me præferam) plus ego,
 & verius sum Christi minister, quam illi. Incipit autem enarrare, quare ve-
 rius, iustiusq; Dei dici possit minister, & labores quos tam pro Christo per-
 tulerat, quam pro Euangelio refert, quo tamen se non cupit hac offensio-
 ne (vt iam dixi) Corinthijs maiorem reddere, sed Corinthios à seductoribus
 auertere, ad veramq; Euangelicæ prædicationis normâ reuocare. Ita enim
 vitam transegi, inquit, post meam conuersionem, vt fuero in laboribus
 plurimis, & non solum pluribus, quam pseudoapostoli, sed etiam quam
 veri Apostoli, quia plus omnibus laboraui. In carceribus abundanti-
 us propter Euangelicam prædicationem, in plagis, flagellorumq; vulneribus su-
 pramodum humanæ virtutis. Nam etsi fortasse illi cæsi fuerint, ego tamen
 atrocius afflictus sum. In mortibus frequenter. Sæpenumero enim ad mor-
 tem vsque cruciatus sum, multisq; alijs & crebris periculis interfui mor-
 tis propter Christum. A Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepi,
 hoc est, quinquies flagellatus sum, in quarum quauis flagellatione quadra-
 ginta recepi percussiones, seu plagas, vna minus, quasi transgressor legis, &
 propterea quod nouam Christi gratiam prædicabam. Fuit hic olim casti-
 gandi modus Iudæis institutus in lege, vt si quis grauiter deliquerit, cædere-
 tur iuxta mensuram delicti, non tamen vltra quadraginta reciperet plagas,
 ne forte nimis laceraretur. Iudæi ergo vt Paulo non plures, quam lex ad-
 mitteret, plagas inferrent, dum quinquies eum cæderunt, in singulis flagel-
 lationibus, triginta nouem (quasi vnâ plagam donantes, ne crudeles,
 sed misericordes haberentur) ei plagas intulerunt. Sequitur: Ego ter vir-
 gis cæsus sum à Gentibus. Semel à Iudæis lapidatus sum, vt in Actis habetur,
 lapidantes Iudæi Paulum, traxerunt extra ciuitatem, & stimantes eum
 mortuum, Ter naufragium feci, passus periculum mortis ex nauis fractio-
 ne. Nocte ac die in profundo maris fui, hoc est, ferme quotidie tempestati-
 bus & periculis maris interfui. Aut ad noctem & diem sub aquismersus ac
 retentus, non tamen Deo miserante præfocatus, inde iterum saluus redij. In
 itineribus sæpe, vbi insidias non raro passus sum, in periculis quoque flu-
 minum, & in periculis latronū sæpe versatus sum, excitante hac humani
 generis inimico, quibus & Pauli labores, & fructum impedire moliebatur
 animarum. Adde iam in quibus fuero in periculis ex genere, hoc est, ex gen-
 te mea Iudæorum, qui mihi vehementius inuidebant, atrociusq; me perse-
 quebantur, quam cæteros Apostolos, adeo vt quidam eorum, sicut in Actis
 legitur, se nec manducare nec bibere deuouerent, nisi occidissent Paulum.
 In periculis præterea fui ex gentibus, qui ediuerso propter idololatriæ de-
 structionem me persequebatur. Fui quoque in periculis multis mortis, tam
 in ciuitate propter tumultuationē plebis, quam in solitudine à bestijs, pe-
 riculis in mari, periculisq; interfui in cōuersatione falsorum fratrum, qui
 Christianismum receperant, non relicto Iudaismo. Præterea versatus sum
 quotidie mala & aduersa patiens in labore manuum, quibus sustentare me.
 In ærumna, inopia, aut languore, in multis vigilijs, in fame & siti, in ieiunij
 multis, in frigore & nuditate, quia pauperime fui vestitus. Hac omnia
 pro Christo, & pro verbo Dei passus sum, præter illa, quæ externe mihi
 propter alios adueniunt, & præmunt, vt sunt instantia mea quotidiana, quæ
 quoti-

1. Cor. 4.

Deut. 25.

Act. 14.

Act. 7.

Act. 13.

quotidie me angant & torquent. Sollicitudo omnium Ecclesiarum, quæ mihi lacerat ne amittam iterum aliquem, qui per me sit conuersus, & ne fidelium quispiam seducatur, ne pereat aliquis, ne tandem non proficiant hi, quos Christo sum lucratus. Quis infirmatur, & ego per compassionem non infirmor? Quis scandalizatur, cuius scandalo ego non vror? Omnium enim dolores, tristitias, scandalatq; in corde meo per communionem charitatis ego sentio. Hæc, inquit, mihi patienda quotidie occurrunt, sed non propterea gloriari, nisi in Domino expedit. Nam etsi pro Christo gloriari oportet, aut gloriari operæ precium est, gloriabor in his quæ sunt infirmitatis meæ, hoc est, in passionibus & tristitijs meis, quas pro Christo patior. Pseudoapostoli gloriari quidem volunt, verum quia nihil pro Christo passi sunt, in generis nobilitate percipiunt gloriari. Ego verò, si gloriam dū est, in humilitate & infirmitate meâ gloriabor. Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula, scit, & testimoniū mihi feret, quod non mentior, quæ dixi, aut dicturus sum. Damasci præpositus gentis Aretæ regis custodiebat portas ciuitatis Damasci, quæ ciuitas ad regē illū pertinebat, precibus & muneribus victus Iudæorū voluit me cōprehendere, in ciuitate conclusum, vt occideret. Sed per fenestrā in sporta submissus sum per murum fratribus ad hoc vrgētibus & impellentibus, vt in vtilitate seruauer Ecclesiæ. Quo sic elapsus eius euasi manus. Si itaq; gloriari propter pseudoapostolos oportet, non expedit quidē propter humilitatis periculū & timorem scandalī: nihilominus tamē propter vestrā vtilitatē necesse est gloriari. Audistis enim pseudoapostolorum iactantiā, quorū gloriā falsam obfuscant nitimur per veritatem gloriæ. Verum de aduersitatibus perpessus hæc dicta sunt satis. Veniā autē ad visiones & reuelationes Domini. Expende hic, quanta, quā immaniāq; sustinuerit Paulus pro Christo. Quare non immerito de eo dixerit Dominus ad Ananiam: *Vas electionis mihi est iste, qui portet nomen meum coram gentibus & regibus. Ego ostendā illi quantā oporteat eum pro nomine meo pati.* Veniā, inquit, autem ad visiones & reuelationes Domini, quas à Domino recepi, ne illas omnino taceam, aut præteream. Scio hominem in Christo raptum ante annos quatuordecim vsque ad tertium cælum, hoc est, ad cælum empyreum, seu igneum lucidum, supremum, quod locus est beatorum. Siue autem raptus sit homo ille cum corpore, an sine corpore, nescio, Deus scit, Et scio hominē eundem raptū in paradysum, sed raptus ne sit in corpore, an extra corpus nescio, Deus id nouit. Nulli dubiū est de seipso hic loqui Paulum, quamuis modestiæ causā & ob iactantiā vitādā, quasi de alio quopiam loquatur. Scio itaque eūdem raptum in paradysum. De eodem paradiso hoc est, cælo corporali, aut spiritali beatorum manifestatione putatur loqui, quem latroni Dominus in cruce promissit, dicens: *Hodie mecum eris in paradiso.* & in Apocalypsi: *Vincenti dabo edere de ligno vite, quod est in paradiso Dei mei.* Itaq; huiuscemodi scio hominē, qui est raptus in paradysum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini manifestari. Ego igitur ea duntaxat refero, quæ dici possunt. Quæ verò dici, aut nō possunt, aut non debent, taceo. Pro huiuscemodi tamen homine gloriabor gaudent, in Domino, & gratias agens: pro me autem, quod sim circumcissus, quod de femine sim Abrahæ natus, nihil gloriabor, nisi in infirmitatibus & passi-

Act. 9.

Ibidem.

Luc. 21.
Apoc. 2.

Hier. 9.

in quibus meis, quas pro Christo patior. Nam etsi ordinatè etiam voluero gloriarì, non ero, licet quibusdam videar, inspiens in hac gloriatione. Neque enim falsa, sed veritatem dicam, in qua gloriarì non est inspiens. Parca autem, nõ omnia, nec tumidè, sed modestè Dei dona referens, ne quis me existimet, aut sublimioris esse naturæ, aut excellentioris perfectionis supra id, quod videt in me, aut aliquid ex me. Nam ne magnitudo reuelationis extollat me, neve mihi suboriatur ex Dei donis elatio, additus est mihi stimulus carnis meæ. Tribulationes & infirmitates carnis, aut tentatione libidinis carnis insinuat, quàm illi Angelus Satanæ excitabat post raptum, quàm ante vehementiorem. Datus igitur mihi ad vtilitatem est à Deo omnia prævidente & gubernante stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet, qui me ignominiosè humiliet, & in me ipsius considerationem impellat. Aut qui me punctiõibus aduersitatum, infirmitatumq; affligat. Pro cuius amotione ter Dominum rogavi, quo recedete fierem liberior spiritui, Dominus non quod volebam, sed quod mihi expediebat facturus, siue per Angelum, siue per internam inspirationem illuminantem, Sufficit, inquit, tibi gratia mea, assistens, & ne pecces protegens. Aut hoc tibi satis sit, vt habeas gratiam meam. Nam virtus in infirmitate perficitur. Hoc autem bifariam contingit: aut vt infirmitas, siue corporalis, siue etiam spiritualis materia sit exercendæ virtutis, puta humilitatis, aut patientiæ, quæ per infirmitatem crescat, atque ex pugna, & ex ipsa aduersitatis sustinentia seipsa quotidie maior efficiatur, vt quod homo sustinendo varia efficitur prudentior. (Qui enim non est tentatus, quid sciet) re ipsa periculum faciens suæ infirmitatis, quo sapientius se posthac gubernet, Sequitur:

Virtus bifariam in infirmitate perficitur.

Eccle. 24.

Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis. Hic vides, quod Paulum Dominus non in exauditum reliquerit, qui petiuit à stimulo huius tentationis se liberari, quoniã quidem & si non liberauit illum eo modo, quo Paulo videbatur vtile, exaudiuit tamẽ eum, quomodo ipse id Paulo cognouit commodo futurum. Nec Paulus hic deliquit, aliud quam Dominus dare voluit rogans, quia vbi voluntatem didicit Christi, non deinceps rogauit liberari. Sed libenter, inquit, gloriabor in hoc, quod infirmitates, tribulationesq; sustineo, quandoquidem in hoc, quod sum infirmus, fortissime facit Christi virtus.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE

Sexagesima. Luca VIII.

Magna fuit turbæ reuerentia ad Christum, magna deuotio, magna fides audiendi verbũ Dei, infatigabiliter enim ac indefinenter Christum sequebantur, & quocunq; ibat Christum requirebant, ad ipsum confluentes, Itaq; cum iter faceret per ciuitates & castella, prædicabat regnum Dei. Cum verò quadam die domum exiret, vbi docuerat, venit iuxta mare, vbi tanta ad eum confluxerat populi multitudo, vt in nauim ascendens doceret, omnis verò plebs staret in littore. Tunc enim ex nauis docens hodiernum prædicauit Euangelium, quod Lucas in hunc refert modum.

V 4 Cùm

Cum turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad Iesum, dixit per similitudinem.

Quod turba multa confluxerit, secutaq; sic Christum, diuersis causis accidit. Quidam enim vt sanarentur, alij vt alerentur. Multi ex deuotione, ex curiositate etiam nonnulli, postremo, vt erudirentur, sequuti sunt eum multi, cum interim non deessent quoque, qui insidiarentur. Quomodo itaque varius eorum fuit animus & propositum, ita vnusquisque iuxta hoc, quod querebat, ex Christo referebat fructum. Cum turba, inquit, plurima conueniret. Turbam nominat, non principes huius mundi, non seculi diuites & potentes: hi enim alia habebant, quae amabant, puta terrena, ideo caelestem magistrum non requirebant, nec illis sancta eius eruditio erant suauis, sed insipida. Hoc hodie quoque eiusmodi contingit. Quamobrem Paulo Apostolo dicitur Corinthijs: *Videte uocationem uestram, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quia stulti sunt mundi, elegit Deus, vt confundat fortis, &c.* Cum simplicibus enim sermone natio eius. Congruè idcirco dictum: *Nunquid aliquis ex principibus credidit ad Iesum?* Quasi dicant: nullus, sed turba. Cum itaque de ciuitatibus properaret ad Iesum, ad famam Christi praeconium accedit, quod non tantum ex pagis, sed ex ciuitatibus quoque, in quas Christi fama iam diuulgata fuerat, properabant ad Iesum, vt non rusticus populus tantum, sed urbanus etiam accederet ad Iesum, vel tanquam ad pastorem oues, sicut dicit: *Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognosunt me meae:* vel sicut ad medicum infirmi. Neque enim opus est sanis medicus, sed male habentibus: aut vt ad doctorem imperiti. Quod Psalmista monet dicens: *Accedite ad eum & illuminamini.* Itaq; dixit per similitudinem. Neque enim historiam dicit, vt necesse sit interrogare, quis ille fuerit seminator iuxta literam aut historiam, sed quis seminator sit, quae terra sit, quod semen, quae hic in similitudine hac significatur. Sensus namque praecipuus parabola aut similitudinis, non est ille, quem verba primo significant, sed qui per res significatas nobis insinuat. Verbi gratia, in libro Iudicum legitur: *terunt ligna, vt vngerent super se regem:* non de lignis, sed hominibus per ligna significatis intelligitur.

Exijt qui seminat, seminare semen suum.

Exijt Dominus ad seminandum, non per motum localem, sed per incarnationem, incipiens esse per humanitatem, qua aliquando ibi non fuerat. Exiuit, inquit Augustinus, de Patre, quia de Patre est, in mundum venit, quoniam mundo corpus suum ostendit, exijt tanquam agricola seminare semen suum, de quo Zacharias dicit: *Homo agricola ego sum.* Et Hieremias: *Quasi colonus fatigatus est in terra, & quasi vir vagus.* Rectè vagus dicitur, nihil in hoc mundo proprium habens. *Vulpes enim* (quod de seipso testatur) *fontes habent, & volucres cali nidus: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Rectè quoque agricola dicitur, quia filius agricolae. *Ego sum* inquit, *vitis vera, & Pater meus agricola est.* Secundum rationem vnā, est vitis vera: secundum aliam quoque rationē, non modo agricolae filius, sed ipse quoque agricola est. Quis enim praedicatione agrum alius excoluit Patris sui, quam ipse? frangens duos scopulos cordis timore Dei, & seminans in cor huma-

1. Cor. 1.

Prouet. 1.

Ioan. 7.

Ioan. 10.

Matth. 9.

Psal. 11.

Sensus parabolarū Christi quis praecipuus.

Iudicum 9.

Exiisse Dominum quid insinuet. Augustin.

Zach. 7.

Hierem. 14.

Matth. 9.

Ioan. 15.

nam verbum Dei, tenensq; aratri, hoc est, crucis stivas, id est, clauos in manibus, quibus adfixus erat cruci, passione agrū suū excoluit, suisq; electis omnibus, quo agricolam se monstraret dicens: *Tollite iugum meum super vos. Iugum enim meum suave est, & onus meum leue.* Exiit igitur seminare semen suū, id est, verum Dei verbum, non alienum, non pestiferum dogma ali- quod, sed suū, hoc est, saluiferum. Quodcunque itaque aliud fuerit dog- ma, quod cum illo dissentiat, non Dei semē est, non Dei verbū. Vide autem ne sit cuiuspiam hæretici, qui sua verba palleat, venditatq; sub nomine Dei verbi. Miscet enim suis perniciosi dogmatibus verbum Dei, quo versuti- us fallant & seducant, non attendentes lege Domini prohibitum: *Non sere- agrum diuerso semine.* Per semen igitur, quod Christus seminat, intelligitur verbum Dei. Hoc vt seminaret, venit in mundū, venit etiam ad cor homi- nis il lud seminare. Nam & hominis cor, ager est, & terra aliquando fecun- da, interdum sterilis, & iuxta hoc multum, aut modicū, aut certē nullū fru- ctum referens. Dominus itaque in mundum veniēs sua eruditione illustra- uit mundum, seminavit Euangelium per se, & per seruos suos, & seminat vsq; ad consummationem seculi. Quapropter Psalmista dicit: *Lucerna pedi- bus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Seminat autem non solūm prædi- cando, sed etiā inspirando, & intus monendo. Seminat quoque foris, per ministros excitando, & docendo, seminat postremo in scriptura nobis lo- quendo. Siue igitur sit verbum Dei inspiratum, siue auditum, siue lectū eru- dit nos. *Beati igitur qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud.* Neque enim au- ditores, sed factores verbi iustificabuntur apud Deum. Quapropter quan- do Dominus dicebat Iudæis, *qui est ex Deo, verba Dei audit, propterea vos nō au- ditis, quia ex Deo non estis,* non de auditu corporali est loquutus. Sic enim & hi, quibus loquebatur, & quos arguit, quod non audirent, audiebant: sed de mentis intelligitur auditu, & de spiritualibus auribus locutus est. Hi enim audisse verbum Dei iudicantur, in quorum vita Euangelica ac Christiana eruditio elucet, qui opere exprimunt, quod intus audierunt.

Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cæli comederunt illud.

Varia est Dei verbum audientium conditio. Quidam nanque audiunt, & delectantur eis Dei verbum. Quidam Dei verbum fastidiunt. Verum huius est ratio, quam supra Christum dixisse retuli: *Qui est ex Deo, verba Dei audit.* Dei enim gratia aperit & colit cor humanum, vt Dei verbum recipiatur, & germinet in opus salutis. Sine gratia autem Dei, verbum Dei seminatū, nō operatur fructū. Nihil enim, qui scribit, aut qui loquitur, agit in corde ho- minis quicquam, nisi spiritus sancti gratia intus doceat hominem, & in eo operetur. Quomodo enim prædicator homo, aut doctor mutaret corda ho- minū, quando nō. omniū Christus corda quibus loquebatur, mutauit? Mul- ti enim nō. solūm gratis, sed etiā ad damnationē maiorem Christi verbum audierunt. Et ideo Apostolus dicit: *Ego plantauit, Apollorus rigauit: Deus autem in- crementum dedit.* Itaque neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui in- crementum dat, Deus. Omnino igitur nobis necessarium est, vt sit, qui intus no- bis prædicet, hoc est, qui moueat, confortet, vrgeatq; Christus, imo qui sua gratia

Audientium
Verba Dei
condit ones
variz.
Ioan. 3.

1. Cor. 3.

X gratia

F. VI
21

Math. 11.
Psalm. 119.

gratia vngat, emolliat, accēdatque voluntatem hominis. Gratia autem hæc Spiritus sancti his tanquam datur, qui sunt humiles. In humilibus igitur solis verbum Christi fructum operatur. Hoc enim Christus quoque constituitur, dicens: *Confiteor tibi Pater, quoniam abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Cui Psalmista quoque olim similia dicens: *Deliratio, inquit, sermonum tuorum illuminat & intellectum dat paruulis.* Porro, qui superbi sunt, qui mundana, altaque diligunt, his non placet verbum Dei, sed potius illud fastidiunt, utpote terræ steriles, incultæ, & malæ, ideo non producant fructum. Verum quare, inquis, non libenter audiunt verbum Dei, aut quare inuiti audiunt? Ideo profecto, quia aduersatur concupiscentiæ eorum Dei verbum. Exempli gratia: Tu amas delicias & luxū, verbum tibi Dei hæc prohibet, ideo non potes illud diligere. Contraria enim nunquam amantur. Quocirca dicitur tibi à Christo: *Esto consentiens aduersario tuo in via, ne forte te tradat iudici, &c.* Aduersarius hominis carnalis, est verbum Dei. Ea enim, quæ ille amat, Dei verbū interdicit: & rursus, quæ ille fugit, ipsū eadē præcipit. In via igitur præsentis vitæ quam diu fueris, esto consentiens aduersario tuo, hoc est, verbo Dei, quod carnali vitæ tuæ aduersatur, ne venias ad captiuitatē & supplicium. Et dum feminat, aliud cecidit secus viæ, hoc est, in corda hominū mundanorū carnalia spiritualibus præferentiū, & mundo, vitiosisque actibus feruentiū. Hoc semen conculcatū est, id est, ne fructum adferret, est impeditū, strepitu malarū cogitationū affectionumque carnalium, inquietudine malarū passionum, & importunitate tentationū, ac variarum cogitationum. Volucres enim cæli, id est, dæmones comedunt, id est, abstulerunt illud semen de corde hominis, ne quid inde saluferum nasceretur.

Aliud cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem.

Eccle. 3.
Hierem. 5.
Exod. 47.
104. 11. 14 &

Supra petra semen cadit, quando verbū Dei durū cor hominis audit, unde nullus sequitur fructus. De hoc scribitur: *Cor durū malè habebit in nouissimo.* Itemque: *Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti.* Hoc etiam modo induratum fuit cor Pharaonis, ut non audiret verbū Domini per Moysen, nec quod iussus à Deo fuerat, ageret, dimittens populū abire, ut sacrificaret. Quicquid per Moysen Dominus in eum seminabat, cecidit supra petram. Nam etsi aliquando Pharaon moueretur, & promitteret se obediaturū Deo, & populū dimissurū, tamen hoc propositum iam natum, plaga ab eo iterum recedente, mox aruit. Liqueat igitur, quomodo humor aquæ plantas, ut coalescant, conferuat, & semina in terram iacta, ut crescant, fouet, ita gratiam spiritus Sancti terram cordis humani rescicere, rigare, confortare, atque ut semen, Dei scilicet verbū fructum faciat, producere. Quæ gratia vbi defuerit in siccitate & ariditate bona voluntas marcescit, Proinde Hieremias dicit: *Maledictus homo, cuius cor recedit à Deo: erit enim quasi mirica in deserto, & habitabit in siccitate.* In Proverbijis quoque dicitur: *Qui mensis est dura, incidet in malum.* At verò de eo, quem fluentia gratiarū fecundant, scriptum est: *Et erit tanquam lignū, quod plantatū est secus decursus aquarū quod ad humorem mittit radices suas, nec timebit cum venerit aestus. Et erit folium eius viride, & in tempore siccitatis.*

Hierem. 17.
Prover. 1.
Psalm. 1.
Hierem. 17.
Ibidem.

semitis non eris sollicitus, nec aliquando desinet facere fructum.

Et aliud cecidit inter spinas, & simul exorta spina suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & exortum fecit fructum centuplum.

Semen hoc in corda auara & ambitiosa cadens, germinat quidem quasi fruticem, quia excitat ad tempus bonam voluntatem. Verum sollicitudines & curae huius seculi, tam pro diuitijs, quam pro gloria mundana, timores quoque & suspitiones, quae harum occasione generantur in homine, scilicet ne hoc illudve temporale ac mundanum amittat, aut ne hoc sibi contrarium ueniat, tanquam spinae suffocant illud germen. De ambitione enim D. Bernardus ait: O ambitio ambientium crux, quomodo omnes torques, omnibusque places? Et Salomon: Peccatori quoque dedit Deus afflictionem & curam superfluum. Hae igitur sunt spinae, quae semen Dei succrescens opprimunt. Non ergo diuitiae solae reprehenduntur, si absint delectatio, tumor, superbia, auaritia, sollicitudo, & huiusmodi vitia alia, quae familiaria sunt diuitibus, sed diuitias cum sollicitudinibus, curis & voluptatibus huius seculi simul posuit, quae suffocant Dei verbum. Et aliud cecidit in terram bonam, id est in cor docile, deuotum & hilariter acquiescens diuino beneplacito, ut pote perfecte resignatum. Et fecit fructum centuplum, hoc est, copiosum atque perfectum.

Hae dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat.

Absque dubio est, omnes ibi tunc praesentes habuisse aures corporis, sed Christus aures mentis, hoc est mentem deuotam & voluntatem bonam quaerebat: propterea non solum aures audiendi, hoc est, aures, quae quod audierunt, custodiunt, requirit.

Interrogabant autem eum discipuli eius, quae esset haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant. Est autem haec parabola.

Discipuli Christum, quae esset haec parabola, interrogant. Quod tamen fecisse credendi sunt, non mox postquam audierant parabolam, sed cum Dominus esset singularis, id est, cum esset solus, de huius intellectu requirebant. Quibus ipse dixit: Vobis discipulis meis, bonam habentibus voluntatem, & qui studiosi estis ad intelligenda verba mea, ut eadem non solum sciat, sed faciat etiam, datum est nosse mysterium regni Dei, id est, secreta Ecclesiae militantis, quia eadem debetis docere alios, qui post me, quasi fundamentum estis Ecclesiae.

Obserua quod hic mysteria nominat, quae in parabolis dicuntur. Verum id non de hac tantum parabola, sed multis quoque alijs locutus est, in quibus plura latent mysteria seu secreta Ecclesiae, quae ideo latent, ideoque sub parabolico sunt abscondita sensu, ut ad intelligendum studiosi, inuestigando sua diligentia (& ideo digni) gratiaque Dei adiuti, inueniant, quod latebat, indigni

X 2 vcrò

F. VI
21

Prædicatio
Christi cu-
iusmodi fu-
erit.

Math. 12.
Marc. 1.
Lucæ 1.

Ecclæ.

verò & hi, qui contemnunt inuestigare ac sensum querere, nihil percipiunt. Sciendum quoque prædicationem Christi ab initio fuisse claram & lucidam, satisq; miraculis ac signis manifestis roboratam, quare non poterant Iudæi se excusare, quod eum non intellexissent. Erant autem multi eorum sua inuidia ac malitia excæcati, qui respuebant eius prædicationem, signisq; detrahebant, tribuentes illa Beelzebub. Ideo Christus postea multa abscondit indignis, idq; misericorditer, ne deteriores fierent. Propterea sequitur, cæteris autem in parabolis, scilicet est loquendum, ut videntes, id est, videre se putantes miracula mea, non videant oculo intellectu-ali, & audientes verba mea non intelligant eorum mysteria. Reçtè enim ve Beda dicit, in parabolis audiunt, qui clausis sensibus cordis non curant cognoscere veritatem. Atque ideo multis se & donis & beneficijs Dei priuante per ingraticudinè. Tandè exponens ipsemet Dominus metaphoricè parabolam, adiecit:

Semen est verbum Dei. Qui autem secus viam, hi sunt, qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbū de corde eorū, ne credentes salui fiant. Nam qui supra petra, hi sunt, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radicem non habent, quia ad tempus credunt, & tempore tentationis recedunt. Quod autem inter spinas cecidit, hi sunt, qui audierunt, & à sollicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ eunt suffocantur, & non referunt fructum.

Augustin.

Semen, inquit, est verbum Dei. Ergo seminator seu sator est Christus Dominus. Nam prædicator verbi Dei nihil aliud est, quàm cophinus seminantis, portans semen Christi, quemadmodum Augustinus de se dicit: Ego quid sum, nisi cophinus seminantis? Ille in me ponere dignatus est, quæ vobis spargo. Nolite autè credere ad vilitatem cophini, sed ad claritatem seminis, & ad potestatem seminantis. Sequitur itaque parabolæ huius expositio, quam ipse Dominus elucidauit, & ego vobis eandem iam dixi conformiter ad illius expositionem, nisi quod in fine dicendum est, quod supra triplicem terræ bonæ, quæ semen recipit, narrat fructum, hic verò dicit, quod fructum adfert in patientia, ut sequitur.

Quod autem in bonam terram, hi sunt, qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum adferunt in patientia.

Math. 13.

Differentia
terre triplex
quos deli-
gnet.

Supra, ut dixi, terram bonam in triplicem gradū per triformem quodque fructum distinxit. Dixit enim de terra bona quandam centesimū, quandam sexagesimū, quandam verò tricesimū adferre fructum. Non enim caret ratione, quod de fructu distinguit, quo certè indicat differentiam esse terræ triplicem. Quandā bonam, quæ pertinet ad incipientes, quandā meliorem, quæ ad proficientes pertinet, quandam verò optimam, quæ respicit perfectos. In tricesimo enim fructu constituuntur incipientes, qui si dem Trinitatis sibi sufficere credunt cum obseruantia præceptorum Decalogi.

legi. In sexagesimo fructu intelliguntur, qui in Dei amore profecerunt, & iam non solum praecepta decem, sed etiam sex opera misericordiae, quibus iustitia omnis, quae debetur proximo, impletur, profecerunt. Tertij qui centesimum fructum adferunt, sunt perfecti, qui mandata veteris legis moralia, hoc est, illa decem praecepta & consilia simul Evangelica implentes, Domini non solum mandata, sed & beneplacita omnia fatigunt perficere. Sunt qui exponunt ad tres status qui in carne hic seruantur, puta virginum, qui centesimum adferunt fructum, continentium, quorum est sexagesimum referre fructum, & coniugatorum, qui tricesimo sunt contenti fructu. Charissimi audistis eos omnes recenseris qui verbum Dei audierunt, sed iterum (ideò nullum est in eis operatum fructum) à se Dei verbum euouerunt. Alij quidem retinuerunt, sed iuxta mensuram sui profectus illud operibus ostenderunt. Eligamus nos quae perfectiora vicinioraque sunt saluti, vt non solum ea quae praecepit nobis, cogitemus semper, sed etiam quae illi cognoscimus beneplacita, faciamus, praestante hoc nobis Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Hebr. 6.
Eccle. 3.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

Agricola quomodo Christus, semen Dei verbum, terra cor humanum.

Exist qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, aliud supra petram, aliud inter spinas, & aliud in terram bonam. Luc. VIII.

Habemus in his verbis Evangelicis hodiè agricolam siue seminatore, habemus semen, habemus terram. Supra haec habemus viam, petram & spinas. Rationem similitudinis ad sensum illum parabolicum explanare, quomodo scilicet id quod assimilatur, congruat rei cui assimilatur, aut quae conuenientia sit similitudinis vtrobique, & si prolixum fore id uideatis, quam breuiter tamen potero, vobis explicabo. Seminatore seu agricola hic intelligitur Christus. Solus enim ipse in corda nostra semen salutis, verbum scilicet Dei viuum & efficax ponit, in hoc non incongrue comparatur agricolae: Quod enim agricola humilis atque vilis ducitur, cum sit vtilissimus, puta qui omne suum robur, omnesque vires expendit, vt administret nobis, vnde omnes viuimus, panem, ita Christus Dominus noster, quantum hic apparuerit (dum nobis seminare vitam caelestis panem, dumque terram nostri cordis excoleret, & in cruce sanguine suo rigaret) humilis, quamque vilis attendite. Cum enim esset in forma Dei, exinamut semetipsum, formam serui accipiens, formam quoque serui exhibens, qui venerat ministrare, non sibi ministrari, discipulorum suorum pedes lauans, & nouissime vt factus illusus cum iniquis, id est, cum latronibus reputatus est. At prospice tu, ne propter hanc vilitatem ipsum negligas, sed quanto propter te factus est vilior, tanto sit tibi dignior, tanto pretiosior, tantoque charior. Est enim vniuerso mundo non modo vtilissimus, sed omnino etiam necessarius, qui ex morte nos viuificauit, & panem caelestis vitae seipsum nobis praebuit. Habuit quidem vestem vilem, communem seu rusticam, quia habitu inuentus vt homo, sed eam tamen vilem habuit propter nos.

Agricola
Christus quomodo dicitur.

Phillip. 2.

Math. 10.

Ioan. 13.

Ioan. 19.

Ioan. 5. 19.

Phil. 2.

Ioan. 10.

X 3; Per

Per omnia enim assimilari voluit fratribus, vt omnes saluos faceret. Hanc vestem, mortalitatis scilicet & vilicitatis exiit per gloriam resurrectionis, quando scilicet regnaturus decorem induit & claritatem. Quod figuratum ante erat in Zacharia, de quo dictum fuit: *Auferte vestimenta sordida ab eo, & induite eum vestimentis mutatorijs.* Nonne de Patre suo dicit Christus: *Pater meus agricola est?* Si Pater agricola, quomodo Filius agricola non est? Denique, ex callibus manuum suarum agnoscitur agricola, & laborator, quem in iniquitatibus nostris laborare fecimus tota die. Laborauit enim sustinens in cruce, cuius manuum calles sunt vulnera, quia *ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, & eius liuore nos sanati sumus.* Quare autem semen nominet verbum Dei, ratio huius comparationis est. In semine quod est calor, vnde germinat frutex, vndeque nutritur germen, quod enatum est. Pari modo quoque verbo Dei, de quo scriptum est: *Omnia sermo Dei ignis.* Itemque: *Ignitum eloquium tuum vehementer.* Exerit enim de se calorem, qui operatur in planta, vbi in terram bonam satum hoc fuerit semen, quia vbi voluntas fuerit auditoris bona, verbum Dei radicem figit & germinat. Huius verbi Dei calorem senserunt duo ex discipulis in die Paschæ euntes in Emaus, qui Christum in specie audierant peregrini dicentes: *Nonne car nostrum ardens erat de Iesu, dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis scripturas?* Paremus igitur cor nostrum & voluntatem nostram, vt Dei verbum non fastidiamus, & ne audiamus negligenter. Scimus enim quomodo improperauerit quibusdam ciuitatibus, vbi Dei verbum fuerat prædicatum, quod illud fastidiant: idcirco remissus futurum pronuncians in iudicio terræ Sodomorum, quam illis ciuitatibus. Inest igitur Dei verbo calor quidam naturalis tanquam semini, vnde virtus prodit nutrimentalis. Sed quod terra sit bona, in quam seminetur necesse est, alioquin nihil crescit. Secundo, in semine virtus est quedam penetratiua, qua virtus & operatio eius diffunditur. Sic verbum Dei ad intima penetrat, de quo dicit Paulus: *Viuu enim est Dei sermo & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Afficit enim, & mutat intima cordis. Vultis videre, quantæ sit virtutis, & efficacæ verbum Dei, quantumve penetret ad interiora mentis? Petro, Andrea, Ioanni, Mattheo, Zachæo, cæterisque omnibus Apostolis, quantam vim intulit verbum Dei? nonne vbi Christus dixit: *Sequere me, statim obliui parentum, obliui vxorum, obliui filiorum, obliui diuitiarum, obliui denique omnium quæ habebant, nihil posthac amabant in mundo, sed omnibus relictis prætulere Christum?* Quid dico? Non solum carnem suam persequuti sunt cum vitijs & concupiscentijs suis Sancti, sed etiam animam suam, hoc est, vitam suam odio habuerunt propter verbum Dei. Simili modo de seipso Dauid quoque testatus: *Propter verba, inquit, labiorum tuorum ego custodiuui vias duras.* Postremò videamus virginum monasteria, virorumque & sacerdotum cælibatum. Non enim omnes de incontinentia sunt suspecti. Quia illis (de bonis loquor) persuasit mundum, parentesque relinquere, in monasterijs arcta interdum parsimonia viuere, & hodiè vbi inter hæreticos viuunt, contemptum, irrisiones & persecutiones sustinere, hilariterque nihilominus perseuerare? hoc potissimum conqueri, quod non sinuntur a lios Deo secum seruituros sibi ascire? Quid, inquam, confortat eos? quid

virtu-

viventem animo præstat, nisi verbum Dei? Gloriantur Lutherani quod habeant verbum Dei. Sed cuiusmodi obsecro? Nempe, quod facit ab Ecclesia desicere, à Deo apostatate, fidem frangere, vota temerare, mandata omnia potestatis, aut superiorum transgredi, bona opera contemnere, deuotionem ridere, & inter fornicationes, ingluuiem, aliaque flagitia confiteri, & nihilominus cælorum regnum, etiam si Deo displiceat, sperare? Proh pudor, hocine est verbum Dei? Absit, vt spes eorum sit spes, sed inconsulta, temerariaque præsumptio. Terra itaque in qua semen, hoc est, Dei verbum fructificat, bona est voluntas, deuotioque feruens, quæ nunquam ociose audit, aut frustra verbum Dei, sed mox vbi audierit illud, in se concipit tanquam semen Dei per bonum propositum, quod aliquando in opere pariat. Siquidem vbi germinauerit in opus, tunc seminis probatur conceptio. Porro fructus in messe demum apparere incipit, quando reddit Deus mercedem laborum sanctorum suorum, quos hic deduxit in via mirabili. Qui enim parce hic seminauerit, parce tunc & metet. Non est hic tacendum tria esse, per quæ vehementer impeditur, ne fructum adferat verbum Dei. Primum namque pudor est bonæ actionis, maxime ea, quæ humiliationem flagitat, & quam superba verecundia timet. Omnes esse volumus humiles, sed non item omnes humiliati: quamuis non nisi per humiliationem sui acquiritur humilitas. Erubescimus, de quo nequaquam est erubescendum. Verbi gratia: Transit diues quispiam aut honoratus, vbi seruum aut mancipium quodcumque gratatum, aut sub fasce laborans videt, compatitur grauato, vellet illi si nemo videret, opem ferre & releuare eum sub onere, sed verecundia ductus in aliorum non audet oculis. Hæc cogitatio compatiens, & adiuuare cupiens, nonne est semen Dei? Nonne verbum est à Deo inspiratum, seu inspiratio diuina? Et tamen ne fructus inde enascatur, pudor id impedit bonæ actionis, & humiliationis timor. Existimationem enim sui grauari diues putat, si palam cum eo, qui succumbit sub onere humeros supponeret. Certè charitas non erubesceret, humilitas quoque non erubescit, opus huiusmodi, aliudve simile, quod misericordia imperat. At superbia, quæ prudens in oculis est, & mundana sola cogitans, prohibet & dicit: Si hoc faceres, quid dicerent, aut cogitarent homines? Nonne te stultum putarent: Olim monachi currus, & bigas monasterij cum equis regebant, necessaria monasterijs aduehentes. Erant autem tunc monachi, vt modo in monasterijs sunt laici conuersi. Sed dic modo conuerso vt vehiculum, seu monigam (vt vocant) cum vase per oppidum vehat, aut onustus scæno incedat per ciuitatem, aut vile huiusmodi aliud portet. Num faciet? Et quæ excusatio illi erit alia, nisi quod rideatur ab hominibus, quod scandalizentur homines, nescienti quid scandalum sit, qui suam superbiam erubescitiam vocat, & aliorum scandalizationem? Timens enim vilis aestimari, scandalum se dicit timere aliorum. Obedientiam itaque refugit ex pudore actionis bonæ. O quoties nobis superbia hæc, quæ verecundiam se fingit, imponit, quoties à bono, virtuosoque opere retrahit, timentes ne confundamur, ne derideamur, aut ne pereat apud homines existimatio nostra? Ab hoc vitio liber est, quisquis homines non aliter inspicit, quam homines, nihil

X. 4. motus,

Lutherani
cuiusmodi
habeant ver-
bum Dei.

Terra bona
quæ.

Sapient. 3.

1. Cor. 9.

Tria fructum
verbi Dei im-
pedientia.

I.

Gregor.

Superbia vitio
verecundiam
se fingat.

Gloriam vnam fugiendi modus q.

motus, siue ab illis laudetur, siue (vbi culpa abest) vituperetur. Scit enim laudibus se alienis non fieri meliorem, nec deteriorem vituperijs hominum. Ideo Deum solum respiciens, quicquid ad illius gloriam pertinet, propter homines non intermittit. Exemplum habemus de Dauid rege, qui saltauit ludens ante arcam gaudio deuotionis plenus, dum illa duceretur ad suam ciuitatem. Tunc enim præcedebat arcam Dauid rex Ephor lineo accinctus, percutiensque in organo armigatis totis viribus coram Domino saltabat ante arcam. Quem prospiciens Michol filia Saul per fenestram, despexit eum, & paulo post hoc etiam ei illudendo quasi leuitatem exprobrauit. Cui Dauid respondens: *Viuit Dominus*, inquit, quia *ludam ante Dominum, qui elegit me potius, quam patrem tuum. Ludam & vilior siam plusquam factus sum: & humilius in oculis meis.* Vide igitur, quomodo rex Dauid, vt suæ satis faceret deuotioni, contempto pudore humano, se humiliavit, & expende si quispiam bona agens vituperetur, hi à quibus vituperatur, fatui profecto sunt, quamlibet iuxta seculum sint prudentes, & magni sensu carnis inflati, qui bene operantem spernunt, quia non solum non sunt pauperes spiritu, sed perperam etiam spiritus in alijs derident. Noli igitur tu propter fatuos stultus fieri, vt propter ipsorum huiusmodi iudicia (quæ honestissime contemnuntur) bonum aliquid intermittas. Nihil tibi cum gloria mundana, qui Christi duntaxat gloriam quæris, & testimonium conscientia, ac virorum Deum timentium, non eorum qui dicunt bonum malum, aut malum bonum. Quare enim sancti in tanta sunt hodie veneratione apud veros Christianos, & gloria, nisi quia gloriam, quæ datur ab hominibus, hic contempserunt? Non est igitur malum, sed vicinius etiam est virtuti malis displicere.

II.

Sunt alij in quibus fructum non facit verbum Dei, & quos à bono opere retrahit, difficultatis, pœnalitatis, ac laboris timor, quia nondum sunt mortui sibi ipsis, sed amor in eis proprius viuit. Sciunt quidem bonum esse, salutiferumque quod prædicatur, quodque inspiratur à Domino. Laudant, magni faciunt, & optant hoc, sed nolunt pati, nolunt sibi inferre vim. Timent igitur & horrent Dei verbum, quia illis est contrarium. Audiam enim, verbi gratia: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria*, laudant & ita agere volunt, vt maneant sobrij, sed vincit eos tentatio, quia seipsum vincere non possunt, aut nolunt. Sic alij audientes: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* statuunt hoc ita facere, vt rem vtilissimam, atque Deo maxime placentem, sed ad opus non perueniunt, quia difficultas eis videtur nimia, aut se humiliare (vnde pudefcunt) iuxta primum modum, aut benefacere his, qui oderunt se. Dicitur tibi: *Redde pro malo bonum*, & scriptura in qua semen est Dei, quotidie hoc dicit. Quid respondes? Optarem quidem, & ora pro me, vt possim. At non possum huic homini amari, qui ad eum me offendit. Vides, quia difficultatis & laboris timor impedit, vt verbum Dei non fructificet? Neque enim tibi laborem atque vim studeas inferre. Tertium est quod impedit verbum Dei, amor. Hic siue fuerit naturalis, siue acquisitus, siue socialis, aut carnalis, mirum in modum impedit Dei verbum, tam inspiratum, quam prædicatum. Hic cognoscant se quos societas de-

Amor cuiusmodi prædi-

tas detinet ad peccandum, quos amor captiuos ligat, quia malus amor est in causa, quare tam bonæ, sanctæque inspirationes, & à Deo tories acceptæ negligantur. Quotidiè nos sacerdotes sacram scripturam legimus, & prædicamus. Quare igitur in nobis, qui docemus alios, non maximum facit fructum verbum Dei? Quia ad creaturam aliquam nos amor ligauit, vnde recedere nolimus: idèd verbum Dei in nobis operari non potest. Alius ligatur ad crapulam & vinum, alius ad aleam, alius ad pecunias, alius ad scortum, & ad huiusmodi alia multa, quibus impeditur. Adam primus parens Gen. 3. nosster amore ligatus ad Euam, quia illam contristare noluit, ei consentit de ligno vetito edere, quamuis malum hoc esse sciret. Salomon quoque non 3. Reg. 11. ignorabat idololatriam Deo omnium exosam, & sibi prohibitam: tamen non continuit se ab ea, sed propter amorem mulierum idolis templa, seu aras edificauit, & adorauit. Sic Herodes quoque ex Ioanne Baptista verbum Dei audiens, dilexit eum & libenter audiebat illum. Sed quare verbum Dei in eo nullum attulit fructum, maximè per verbum Dei monito, vt illicitas solueret nuptias? Idèd certè, quia amore addictus fuit vesano pestilentissimæ illi Herodiadi, qua carere noluit. Quamobrem Dei verbum ne operaretur fructum, amor ille perditus impediuit. Nos igitur filij, non erubescamus pro virtute, pro Dei amore, ac cultu, quæcunque etiam vilia, præsertim si virtutis in his exercitium fuerit, exercere. Non parcamus labori, aut difficultati, quo vincamus, extirpemusque priuatum amorem. Nulli rei quoque in hæreat adèd cor nostrum, vt illam præferamus Deo. Et tunc cor nostrum erit terra, quæ fructum adferre possit centuplum, largiente id nobis Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA, EPI-
stola B. Pauli Apostoli, I. Corinth. XIII.

I linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æsonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in ciuitates pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non emulatur, non inflatur, non agit perperam, non est inuisiosa, non quarit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas enim nunquam excidit: siue prophetia euacuabitur, siue lingua cessabit, siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus sum vir, enuchiani que erant paruuli. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem

E. VI
21